

**Макарова Т.В., доцент кафедри автомобілів
та транспортного менеджменту, к.е.н., доцент
Кашканов В.А., доцент кафедри автомобілів
та транспортного менеджменту, к.т.н., доцент
Каспрук Н.Ю., здобувач другого рівня вищої освіти
Вінницький національний технічний університет**

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ТУРИЗМУ НА РОЗВИТОК ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Наведений аналіз взаємозв'язку між розвитком туризму та пасажирського автомобільного транспорту. Пропонується інтегральний показник для оцінки транспортного обслуговування пасажирів при здійсненні подорожей. Визначені основні етапи для забезпечення ефективного управління пасажирськими перевезеннями.

Ключові слова: пасажирські перевезення, автобус, транспорт, туризм, управління.

Пасажирські автомобільні перевезення є вкрай важливими для сучасного стану економіки та обороноздатності України. Автобусні перевезення забезпечують життєдіяльність населення та сприяють досягненню інтеграційних цілей країни [1,2]. Особливу роль займають міжнародні автобусні сполучення, які залежать від зовнішньоекономічних відносин між країнами та у військовий час мають свої закономірності розвитку [3]. Проте, не менш важливим є стимулювання внутрішньообласних пасажирських автобусних перевезень на основі розвитку туризму. Так, у Вінниці з лютого 2022 р. по вересень 2024 р. менеджерками комунального підприємства «Офіс туризму Вінниці» було надано понад 17000 безкоштовних консультацій та проведено 700 екскурсійних, культурно-мистецьких та просвітницьких заходів для більш ніж 8000 осіб [4]. З жовтня 2024 року почав свою роботу Туристичний хаб Visit Vinnytsia з сучасним центром туристичної інформації, робітники якого зорієнтують гостей з інших міст України та зарубіжжя з питань міських та регіональних екскурсій, основних пам'яток у Вінниці та регіоні тощо [4]. Зовнішній вигляд приміщення хабу наведений на рис. 1.

Рисунок 1 – Зовнішній вигляд приміщення туристичного хабу Visit Vinnytsia [4]

Розвиток туристичної діяльності впливає на збільшення обсягів пасажирських автобусних перевезень. Транспорт, у свою чергу, дозволяє розширити географію будь-якої подорожі [5]. Транспортні послуги є одними з основних видів послуг у туристичній галузі. Вони займають основну частку в структурі цін на подорожі [5]. Ця частка коливається (у більшості випадків) від 20% до 60% залежно від тривалості та відстані поїздки. Збільшення попиту на подорожі позитивно впливає на розвиток транспортної інфраструктури. Таким чином, існує корисна та вигідна взаємодія між транспортом та туризмом. Дані сфери рекомендовано розглядати у тісному зв'язку, тому що їх взаємодія забезпечує синергетичний ефект для підприємств, регіону та країни. Нижче візуалізований взаємовплив туристичної та транспортної складових (рис. 2).

З розвитком попиту на туристичні перевезення слід забезпечувати високий рівень якості автотранспортних послуг. Тому пропонується обслуговування пасажирських послуг виділяти як об'єкт оптимізації задля досягнення цільової функції. Нижче представлений показник якості транспортних послуг:

$$S = S_1^{k_1} \times S_2^{k_2} \times S_3^{k_3} \times S_4^{k_4} \times S_5^{k_5} \times S_6^{k_6} \quad (1)$$

де: S_1 - надійність переміщення точно за графіком (час поїздки);

S_2 - доступність (частота руху транспорту);

S_3 - безпека (ймовірність безвідмовної роботи транспорту);

S₄ - комфортність поїздки;
S₅ – вартісний показник (величина транспортного тарифу);
S₆ - показник інформаційного сервісу (рівень інформаційного забезпечення);
k₁, ..., k₆ - показники ступеня, що характеризують вагомість рівня сервісу для відповідного показника.

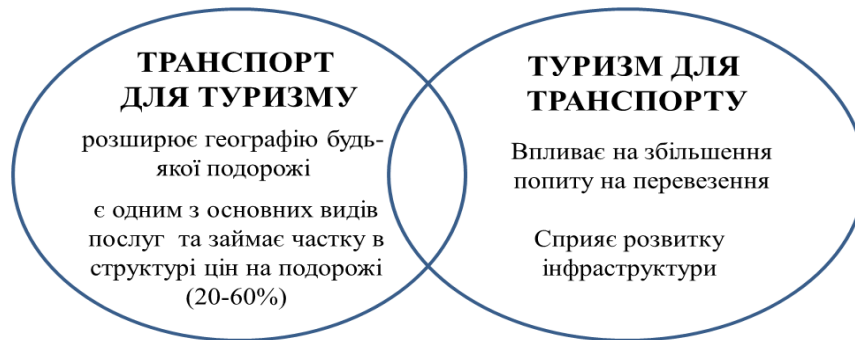

Рисунок 2 - Взаємозв'язок пасажирського автомобільного транспорту та туризму

Дослідження показує, що універсальних, всеосяжних комплексних показників якості перевезень пасажирів поки що не розроблено. Вибір найбільш відповідного розрахунку з наявних має бути зроблений виходячи з конкретних умов визначення необхідних параметрів. Підбір тих чи інших критеріїв та показників визначається тим, наскільки вони відповідають напрямку розвитку продуктивних сил та виробничих відносин. Дослідники та практики використовують їх для забезпечення поєднання суспільних, колективних та особистих інтересів, що виникають та реалізуються на підставі розвитку суспільних відносин. Після розгляду показників якості транспортного процесу виділені сім основних етапів для забезпечення ефективного управління перевезеннями (рис. 3).

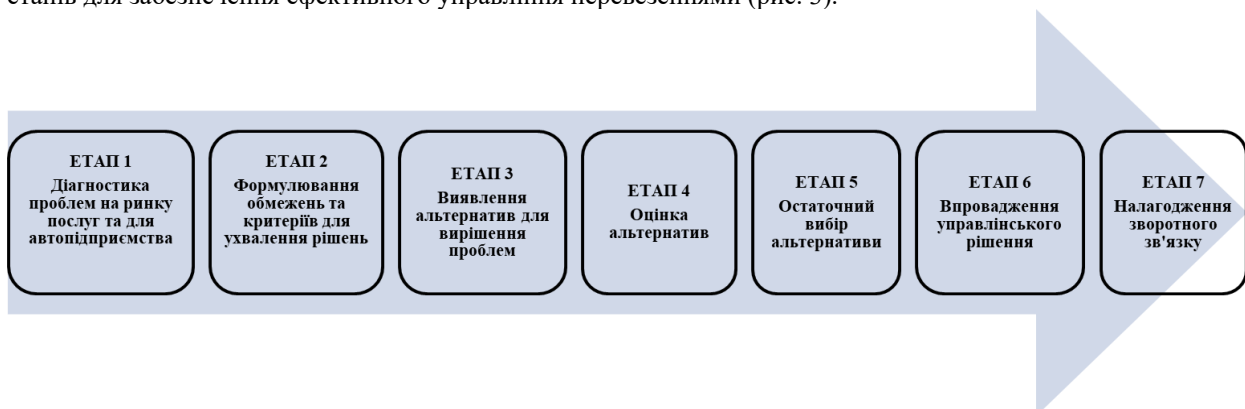

Рисунок 3 – Етапи ефективного управління пасажирськими перевезеннями

На першому етапі виконується діагностика проблем. Для ринку автотранспортних послуг симптомом може бути низька якість перевезень чи низький рівень прибутковості автопідприємств. Другий етап – формулювання обмежень та критеріїв для ухвалення рішень. На цьому етапі встановлюються норми транспортного обслуговування пасажирів, норми прибутковості підприємств, а також критерії прийняття рішень. Третім етапом є виявлення альтернатив вирішення проблеми. Необхідно встановити досить широкий спектр можливих рішень. Поглиблений аналіз важких проблем необхідний для розробки декількох альтернатив, що дійсно різняться, включаючи можливість бездіяльності. Четвертий етап – оцінка альтернатив. На цьому етапі важливо оцінити ступінь впливу кожного управлінського рішення на зміну критерію ефективності. Чим точніше буде кількісна оцінка залежностей, тим простіше підібрати альтернативне вирішення проблеми. П'ятий етап – остаточний вибір альтернативи. Шостий – реалізація. Впровадження управлінського рішення неможливе без обмеження інтересів деяких учасників ринку. Сьомий та останній етап – налаштування зворотного зв'язку. На ринку автотранспортних послуг це побудова чіткої системи контролю виконання вимог підприємствами автотранспорту.

Системоутворюючим фактором для реалізації етапів, який поєднує велику кількість об'єктів транспортного комплексу в єдину систему, що функціонує на користь усіх її учасників, є інформаційна структура, яка координує та забезпечує взаємодію всіх ланок. В даний час облік показників, що прямо чи опосередковано стосуються пасажирських автоперевезень ведеться державними органами, комерційними структурами, а також окремими фізичними особами. Враховуються результати перевізної діяльності

(кількість перевезених пасажирів), контролюється законність економічної діяльності підприємств (сплата податків), ведеться контроль у сфері безпеки дорожнього руху (дотримання транспортного законодавства в галузі БДР), враховуються результати соціальної діяльності підприємств. У галузі науки також ведеться збір даних про роботу транспортних підприємств, у тому числі і якості транспортного обслуговування пасажирів. В деяких випадках інформація, отримана від виконавчих структур, використовується тільки для їх функціонального забезпечення, а дані, отримані в результаті наукових досліджень не завжди застосовуються на практиці.

Висновки. Використання системного підходу до взаєморозвитку туризму та пасажирського автомобільного транспорту дозволить забезпечити зростання обсягів перевезень. Втримання позитивної динаміки обумовлюється моніторингом та розвитком складових інтегрального показника якості транспортного обслуговування туристичних поїздок. Для подальшого ефективного управління пасажирськими автомобільними перевезеннями запропонований алгоритм, який передбачає плідну взаємодію всіх учасників транспортного процесу.

Література

1. Оліскевич М. Організація автомобільних перевезень. Частина перша. Л., 2017. 336 с.
2. Організація та управління пасажирськими перевезеннями: підручник/ Маруніч В.С. та ін.; за ред. Л.Г. Шморгуна. К.: Міленіум, 2017. 528 с.
3. Макарова Т.В., Усатий А.М. Про динаміку пасажирських перевезень в сучасних умовах господарювання. «Проблеми та перспективи розвитку автомобільного транспорту» : Матеріали XII Міжнародної науково-технічної інтернет-конференції, 16-18 квітня 2024 р. Вінниця : ВНТУ, 2024. С. 204-207.
4. У Вінниці відкрили центр туристичної інформації. Вінницькі новини : веб. сайт. URL : <https://vn.20minut.ua/Podii/u-vinnitsi-vidkrili-tsentr-turistichnoyi-informatsiyi-11942184.html>.
5. Панченко Ю.В., Лугінін О.Є., Фомішин С.В. Менеджмент внутрішнього і міжнародного туризму. К., видавництво Олді+, 2017. 342 с.